

FOKUS PÅ TERAPEUTEN – EN INTRODUKTION

Bo Møhl og Birgitte Diderichsen

I dette temanummer sætter *Psyke & Logos* fokus på terapeuten. Fra forskellige faglige vinkler reflekteres centrale terapeutiske fænomener og kliniske teknikker i et forsøg på at belyse, hvordan terapeuten og hans bidrag til den terapeutiske proces er afgørende ikke blot i henseende til resultaterne af terapien, men også i henseende til hele forløbet af den udviklingsproces, som terapien gerne skulle være for patienten.

I stigende grad bliver psykoanalysens teorier og arbejdsmetoder idag udfordret og afprøvet af den empiriske psykologiske forskning. Af samme grund samler også en del af artiklerne i dette temanummer sig om den empiriske forskningsindsats, som idag er en væsentlig del af psyko-terapiforskningen.

BO MØHL skriver i artiklen *Seksuel acting-out hos professionelle behandlere* om tilfælde, hvor terapeuten helt konkret er terapiens svage led, nemlig når han/hun er seksuelt grænseoverskridende i det terapeutiske rum. Undersøgelser viser, at op mod 10% af amerikanske behandlere har haft seksuelle relationer til deres patienter.

DORTHE BERNTSENS artikel har titlen *Man kan ikke binde ånd* og giver en kritisk analyse af traumeteorien ud fra den viden, som kan hentes i nyere empirisk kognitionsforskning angående hukommelsens funktion i forhold til nutid og fortid. I terapeutisk arbejde med fortrængte barndomserindringer, f.eks. om incest, bruges særlige hukommelsesteknikker, som måske er mere egnede til suggestivt at fremkalde sådanne fantasier hos patienten frem for at afdække det, som er patientens problem.

I BIRGITTE DIDERICHSENS artikel *Kan terapeuten ændre patientens psyke?* diskuteres det psykoanalytiske begreb om modstand med udgangspunkt i den sene Freuds påpejning af betydningen af det »hjælpeløse jeg« og Ferenczis analyse af karakterforstyrrelserne. Med baggrund i nyere psykoanalyse diskuteres, hvorvidt modstanden må ses som et fænomen, der ikke alene har med patienten at gøre, men som opstår i den terapeutiske relation som et produkt af terapeutens holdning til patienten.

I sin artikel *Diplomati for et smertensbarn i psykoanalysen* skriver ASGER FROST om Michael Balint, der bl.a. med sine teorier om the basic fault har ydet originale bidrag til psykoanalysens udvikling. En af pointerne i Frosts artikel er, at Balint på flere måder viderefører arven fra sin læremester Ferenczi. Artiklen giver et godt vue over Balints produktion og betydning.

KNUD HJULMAND skriver i artiklen *Modoverføring – psykoanalytisk Askepot* om modoverføringsbegrebet i psykoanalysen, som har haft skiftende status i psykoanalysen. Fra at være et vagt defineret begreb i den tidlige psykoanalyse er det idag ligefrem blevet kaldt for selve analysens omdrejningspunkt. Og begrebet har derfor haft en skæbne, der ligner Askepots: fra bortgemt steddatter til feteret prinsesse.

Ud fra sin omfattende erfaring som analytisk terapeut belyser LARS THORGAARD i artiklen *Psykoterapeutens udvikling gennem modoverføring*, hvordan der er en nær sammenhæng mellem evnen til empati og det psykoanalytiske begreb om modoverføring, idet denne udgør grundlaget for overhovedet at få empati med patienten, ligesom modoverføringsanalysen også er det grundlag, som kan genskabe og bevare empatien, når denne tidvist mistes.

AGNETE LANGAGERGAARD redegør i artiklen *Hvordan opleves terapeuten af patienter i psykoterapi?* for delresultater fra en interviewundersøgelse med patienter, som har været i psykoanalytisk psykoterapi. Resultaterne viste, at det mest afgørende for patienternes oplevelse af deres terapi var karakteren af den terapeutiske relation mellem patient og terapeut, herunder terapeutens opmærksomme og aktivt lyttende attitude.

CARSTEN RENÉ JØRGENSEN redegør i artiklen *Den terapeutiske alliance* for den historiske udvikling af begrebet om en terapeutisk alliance og for den kritik, der har været rejst mod dette begreb. Dette sker bl.a. med henblik på en gennemgang af de forsøg, der har været på at operationalisere alliance-begrebet med henblik på empirisk udforskning. Der redegøres i artiklen for de vigtigste empiriske forskningsresultater omkring alliancen og det skitseres, hvordan en sådan viden kan anvendes i den kliniske praksis.

ESBEN HOUGAARD stiller i artiklen *Hvad gør en god psykoterapeut »god«?* spørgsmålet om, hvilke egenskaber, der bidrager til at gøre en god terapeut »god« ud fra empiriske undersøgelsesresultater. Her indkredses »terapeutfaktorens« indflydelse i forhold til andre variable ud fra kvantitative oversigtsopgørelser (»meta-analyser«). Endvidere omtales undersøgelser af gode og mindre gode terapeuter og undersøgelser, som forsøger at fastlægge henholdsvis relationelle og tekniske færdigheders bidrag til psykoterapiens forløb og resultat. Artiklen munder ud i overvejelser over traditionelle terapeutuddannelsers egnethed til at fremkalde de relevante terapeutegenskaber.

I forlængelse heraf skriver KAREN VIBEKE MORTENSEN i artiklen *Hvordan uddanner man en god-nok terapeut?* om hvad det er for egenskaber, der karakteriserer den gode-nok terapeut. Her omtales såvel personlige egenskaber som faglige og professionelle færdigheder samt erfaring med de offentlige behandlingssystemer. Der argumenteres endvidere for vigtigheden af erfaring med såvel voksne som børn, fordi børn giver en dybere forståelse ikke blot af børn, men også af voksne; en erfaring,

som udgør et effektivt middel mod den tendens til biologisk reduktionisme i tænkningen om psykopatologi, som er fremherskende i disse år.

PETER ELSASS skriver i artiklen *Psykosocialt arbejde med voldens ofre* om to sydamerikanske kulturers opfattelse af terapi og vold. Hans artikel sætter terapibegrebet ind i den større betydningssammenhæng, der peger langt ud over dens konkrete tematik.

I to artikler diskuteres etik og psykoterapi. ELSE MUNCK skriver indledningsvist, at etik drejer sig om, hvorledes mennesker forholder sig til hinanden og hvorledes magtforholdet imellem dem forvaltes. Det sidste aspekt er specielt relevant i den psykoterapeutiske relation, hvor der er forskelle i magt og kompetence. Hun peger på, at det psykoterapeutiske patient-terapeut forhold rummer såvel en professionel som en almen menneskelig dimension. Ved hjælp af de psykoanalytiske begreber kan vi beskrive den første, mens etikken vedrører den anden dimension.

OLAV STORM JENSEN tager i sin artikel fat på etik i betydningen autenticitet og personlig kompetence, der kan beskrives som resultat af en udviklingsproces. Derfor spiller egenerapi en central rolle i uddannelsen af psykoterapeuter. Der peges i artiklen på betydningen af autenticitet – såvel i det tidlige forældre-barn forhold som i den psykoterapeutiske relation. Mange af de mennesker, der søger psykoterapeutisk hjælp, lider under, at de har været udsat for uautentist identitetsspejling i deres barndom.

Temanummeret indeholder endvidere to disputats oppositioner og en række boganmeldelser.

På forsiden har vi et udsnit fra den mexikanske kunstner Frida Kahlos (1907-54) dagbog, hvor hun løbende har reflekteret over sit meget smertefulde liv. Vi har valgt et udsnit af en tegning, der begyndte som en doodling, dvs. små kruseduller, der i en søgende, langsomt udviklende bevægelse ender med at blive en sammenhængende helhed. På billedet ses svævende tårefyldte øjne, der stirrer ud fra et net af streger, der danner trægrene og -rødder. Nederst ses en mund. Billedet giver os associationer til den psykoterapeutiske proces, der ofte også starter som små usammenhængende mentale kruseduller.